

SUSTAINABLE@WORK

Vodič za organizaciju
održivih sastanaka i
događaja u Evropskoj
komisiji

Usvojio Upravni odbor za EMAS dana

30.07.2018.

JA UČESTVUJEM

SADRŽAJ

<i>Predgovor.....</i>	1
<i>Uvod.....</i>	2
<i>Sedam jednostavnih koraka za organizaciju održivijih događaja!....</i>	3
Nulti korak: Da li je potrebno održavanje fizičkog sastanka/događaja?.....	7
Korak 1: Da li je mesto održavanja dovoljno održivo?.....	7
Korak 4: Da li je poslužena hrana održiva?.....	10
Korak 5: Da li su smeštaj i prevoz pogodni za životnu sredinu?.....	12
Korak 6: Da li su uzeti u razmatranje socijalni aspekti?.....	13
Korak 7: Da li podižete svest o životnoj sredini?.....	14
<i>Dodatna literatura.....</i>	15
<i>Kontakt podaci.....</i>	16
<i>Prilog: Primeri najbolje prakse i eko-saveti.....</i>	17

Smernice za organizovanje održivih sastanaka i događaja u Komisiji

Usvojio Upravni odbor za EMAS dana 30.07.2018. godine

Predgovor

Evropska komisija nadležna je za politike i propise čiji je cilj da osiguraju da države članice razviju održivije ekonomije, smanjujući tako uticaj na životnu sredinu u korist svih zainteresovanih strana, uključujući građane Evropske unije. Inicijative, kao što su Paket čiste energije, Okvirne direktive o vodama, Paket cirkularne ekonomije, Evropska strategija za plastiku i podrška Pariskom sporazumu o klimi, obezbeđuju Evropi lidersku poziciju u ostvarivanju održivije budućnosti u skladu sa globalnom vizijom definisanom u ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih nacija.

Kao što je očekivano, Evropska Komisija je lider u davanju primera smanjenja uticaja njenih svakodневних aktivnosti na životnu sredinu, budući da je ona bila prva institucija EU koja se još 2005. godine registrovala u okviru šeme upravljanja zaštitom životne sredine (EMAS). Trenutno, registracija u EMAS obuhvata osam najvećih lokacija u Evropi: Brisel, Luksemburg, Zajednički istraživački centar u Gelu (Belgija), Peten (Holandija), Sevilja (Španija), Karlsruhe (Nemačka) i Ispra (Italija), zajedno sa Generalnim direktoratom za zdravlje i bezbednost hrane u Grejndžu (Irska). Štaviše, Komisija se u okviru EMAS-a obavezala da će kontinuirano smanjivati uticaj svojih aktivnosti na životnu sredinu i napredovati prema ciljevima 2020 u odnosu na osnovne parametre zaštite životne sredine.

Svrha ovih smernica je da zaposlenima u Evropskoj komisiji da korisne savete o tome kako organizovati održivije sastanke i događaje, čime se pokazuje da „radimo onako kako govorimo drugima da rade“ jer nastojimo da smanjimo uticaj naših aktivnosti na životnu sredinu.

Ispunjavanjem minimalnih zahteva iznetih u ovim smernicama, organizatori sastanaka i događaja mogu da doprinesu ispunjenju opštih obaveza Komisije u vezi sa životnom sredinom i dugoročnim ciljevima. Objedinjavanje naših napora u organizovanju održivijih sastanaka i događaja znatno će doprineti poboljšanju učinka Komisije u odnosu na životnu sredinu, i ostvariti važne koristi kroz realizaciju vizije Komisije o održivoj Evropskoj uniji.

Uvod

Sastanci, konferencije i drugi događaji su standardna poslovna praksa u okviru Evropske komisije iz prostog razloga što je to često najdelotvorniji i najefikasniji način razmene ideja i znanja, identifikovanja rešenja i postizanja dogovora, uz ostvarenje lične komunikacije. Međutim, oni mogu ostaviti traga u životnoj sredini –kroz utrošak energije, vode i drugih prirodnih resursa, stvaranje otpada, zagađenje vazduha, indirektni doprinoszagađivanju zemljišta i vode i klimatskim promenama preko emisija gasova sa efektom staklene baštice.

Naravno, održavanje sastanaka i događaja će se nastaviti zbog mnogih nespornih koristi. Ovaj Vodič¹ osmišljen je kao praktični priručnik za pomoć organizatorima događaja da maksimalno povećaju pozitivne uticaje na životnu sredinu i smanje potencijalne negativne uticaje tokom planiranja i održavanja sastanaka i događaja.

Održivi ili “zeleni” događaj je događaj koji se planira, organizuje i realizuje na način da se minimizuju potencijalni negativni uticaji i ostavlja korisno nasleđe u zajednici i kod svih uključenih strana.²

Koje su konkretnе koristi od održivijih sastanaka i događaja?

- **Koristi za životnu sredinu i finansijske uštede:** ušteda resursa, smanjenje potrošnje energije, manje otpada, nabavka organskih i održivih proizvoda, održiva hrana i generalno manja potrošnja na kraju mogu ostvariti koristi za životnu sredinu. Cene na početku mogu biti više usled male trenutne tržišne potražnje za održivim dobrima i uslugama. Međutim, primena održivih principa donosi niže troškove na duže staze (npr. manje štampanog materijala, manje otpada za sakupljanje), a što je najvažnije, pomaže smanjenju zajedničkog ugljeničnog/klimatskog otiska. Štaviše, povećana potražnja za održivijim proizvodima dovodi do smanjenja cena tih proizvoda i stimuliše tržište na veću održivost.
- **Ugled i slika u javnosti:** organizacijom održivih događaja ispunjavamo političku obavezu Komisije u skladu sa šemom upravljanja i revizije u životnoj sredini (EMAS), u smislu neprestanog smanjenja uticaja događaja na životnu sredinu i doprinosimo ostvarenju Razvojnih ciljeva održivosti Ujedinjenih nacija. Učesnici konferencije i šira javnost se na taj način informišu i razvijaju svest o problemima u životnoj sredini, a od Komisije očekuju da svojim primerom otvore put ka održivijem i ravnopravnijem svetu.
- **Multiplikatorski efekat i pokretanje inovacija:** druge institucije i agencije EU, nacionalne i lokalne vlasti, privatne kompanije i organizacije civilnog društva Komisiju već doživljavaju kao referentnu tačku i inspiraciju u pogledu unapređenja stanja životne sredine i društva u svim aspektima njihovog delovanja, uključujući organizovanje događaja. Organizovanje održivih sastanaka i događaja može nadahnuti druge da slede korake Komisije i dalje promovišu inovativne zelene tehnike, poput upotrebe malo ili nikakvog promotivnog materijala, izbegavanja korišćenja uređaja ili izbor uređaja koji imaju eko-oznaku i potiču iz sistema pravedne trgovine, a mogu se ponovo koristiti u praktične svrhe, posluženje sezonske (i/ili organske) hrane i pića, kao i širi izbor vegetarijanske hrane.

¹Ažurira se na svake dve godine u skladu sa poslednjim razvojima na nivou Komisije

²Adaptirano iz Vodiča za zelene sastanke UNEP-a iz 2009. godine, zasnovao na principima razvijenim na simpozijumu ICLEI o ozelenjavanju događaja iz Barselone, Španija, 2004. godine

Sedam jednostavnih koraka za organizaciju održivijih događaja!

Ključna pitanja koja bi trebalo razmotriti u ciljuznatnog smanjenja uticaja organizacije događaja na životnu sredinu data su u nastavku. Data je mogućnost popunjavanja kontrolne liste na stranama 4 do 6, na osnovu koje se može voditi evidencija o tome kako navedene korake uzimate u obzir prilikom organizacije određenog događaja.

Detaljnija objašnjenja šta se sve može uraditi u okviru svakog koraka, kao i prateće informacije, data su na sledećim stranicama.

Sedam jednostavnih koraka	Stranice
Nulti korak: Da li je potrebno održavanje fizičkog sastanka/događaja?	7
Korak 1: Da li je mesto održavanja dovoljno održivo?	8
Korak 2: Da li su štampani i promotivni materijali održivi?	8-9
Korak 3: Da li je primenjeno načelo 3R? (engl: Reduce, Recycle and Reuse)	10
Korak 4: Da li je poslužena hrana održiva?	10-12
Korak 5: Da li su smeštaj i prevoz pogodni za životnu sredinu?	12-13
Korak 6: Da li su uzeti u razmatranje socijalni aspekti?	13-14
Korak 7: Da li podižete svest o životnoj sredini?	14-15

Za sve navedene korake, postoje dve kategorije aktivnosti ozelenjavanja:

- (i) *minimalni zahtevi*, koje moraju da ispunjavaju svi događaji i sastanci koje Komisija organizuje, kojima se doprinosi kontinuiranom smanjenju ekološkog otiska;³
- (ii) *napredne opcije*, koje podrazumevaju ambicioznije ciljeve održivosti za organizatore događaja koji žele da budu korak ispred.

³ Za više detalja, v. Politiku zaštite životne sredine Evropske komisije, koja je deo godišnje Izjave o životnoj sredini na:http://ec.europa.eu/environment/emas/emas_registrations/emas_in_the_european_institutions_en.htm

Kontrolna lista za planiranje događaja ili sastanka		
Popunjava:	Opis događaja:	Datum:
Nulti korak: Da li je potrebno fizičko održavanje sastanka/događaja?	Da/Ne	Komentari
Minimalni zahtevi		
Analiza potrebe održavanja fizičkog sastanka/događaja.		
Zamena sastanka (ako je relevantno/prikladno) audio/video-konferencijom ili vebinarom, eventualno uz podršku dodatnih korporativnih rešenja za saradnju.		
Napredne opcije		
Korišćenje sistema održivog upravljanja događajima (npr. ISO 20121) ili šeme upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS), bilo samostalno ili preko dobavljača/ugovarača.		
Korak 1: Da li je mesto održavanja dovoljno održivo?	Da/Ne	Komentari
Minimalni zahtevi		
Lak pristup javnim prevozom, biciklom/peške, i dostupnost bezbednog parkirališta za bicikla.		
Energetski efikasna zgrada.		
Sistem sakupljanja i reciklaže otpada postoji.		
Dodatna IKT infrastruktura dostupna, i omogućava virtualno učešće (na daljinu).		
Potrebno ograničeno prilagođavanje prostorije: (a) potreban ograničen prevoz za opremu i ljude, (b) već pripremljena prostorija za sastanke (bolja opcija od dodatnog prilagođavanja prostorije, jer neiziskuje dodatne resurse).		
Napredne opcije		
Na mestu održavanja već se primenjuje sistem upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS).		
Korak 2: Da li su štampani i promotivni materijali održivi?	Da/Ne	Komentari
Minimalni zahtevi		
Korišćenje digitalnih promotivnih materijala (npr. registracija preko interneta, materijali i resursi dostupni preko interneta).		

Bez ikakvog ili samo minimalnog i optimizovanog korišćenja štampanog materijala (npr. dizajn i štampa pogodni za životnu sredinu).		
Izbegavanje i ograničavanje distribucije promotivnih poklona (npr. smanjiti broj i uključiti kriterijume zaštite životne sredine).		
Zahtevati minimalno kancelarijskog materijala, birati ih od recikliranih i prirodnih materijala, sa mogućnošću dopune, sakupiti ih posle događaja radi dalje upotrebe u budućnosti.		
Ponovna upotreba konferencijskog materijala od prethodnih događaja za istu namenu (npr. štandovi, reklamni baneri).		
Napredne opcije		
Ponovna upotreba konferencijskog materijala iz prethodnih događaja za druge namene (npr. od starih banera napraviti torbe).		

Korak 3: Da li je primenjeno načelo 3R? (engl: Reduce, Recycle and Reuse)	Da/Ne	Komentari
Minimalni zahtevi		
Smanjenje stvaranja otpada (npr. manje količine štampanog materijala i uređaja, ambalaže, predmeta za jednokratnu upotrebu, smanjenje otpada od hrane).		
Reciklaža otpada kroz odgovarajući sistem razvrstavanja, sakupljanja i reciklaže otpada.		
Napredne opcije		
Organizacija događaja bez stvaranja otpada.		

Korak 4: Da li je poslužena hrana održiva?	Da/Ne	Komentari
Minimalni zahtevi		
Izbor sezonske (i/ili organske) hrane i napitaka.		
Veći izbor vegetarijanske hrane.		
Prevencija otpada od hrane i izbegavanje korišćenja predmeta za jednokratnu upotrebu (npr. korišćenje pribora za jelo i posuđa koji se pere, voda za piće se poslužuje u bokalima).		
Napredne opcije		
Predlaganje potpuno vegetarijanskog ili veganskog jelovnika.		
U postupku izbora dobavljača, davanje dodatnih bodova sertifikovanim ugostiteljima koji primenjuju šeme upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS)		

Istraživanje mogućnosti poklanjanja preostale hrane u saradnji sa podugovorenim ugostiteljem (kada je moguće).		
--	--	--

Korak 5: Da li su smeštaj i prevoz pogodni za životnu sredinu?	Da/Ne	Komentari
Minimalni zahtevi		
Preporučuje se smeštaj u blizini mesta održavanja, do mesta održavanja dolazi se lako gradskim prevozom, peške ili biciklom.		
Učesnici su informisani o održivom dolasku od mesta smeštaja do mesta održavanja (npr. mape, rasporedi).		
Učesnicima se preporučuju održiviji načini prevoza (npr. vozom umesto avionom).		
Napredne opcije		
Izbor sertifikovanih hotela koji primenjuju održive operacije (npr. Green Key, EU Ecolabel) ili neki od sistema upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS).		
Preporuka učesnicima da iz svog putovanja kompenzuju emisije gasova sa efektom staklene bašte.		

Korak 6: Da li su uzeti u razmatranje socijalni aspekti?	Da/Ne	Komentari
Minimalni zahtevi		
Tražiti od kompanija da u realizaciji ugovora primenjuju postupke povoljne za životnu sredinu, ili da zapošljavaju uzimajući u obzir socijalni aspekt (npr. poštovanje mera bezbednosti na radu i drugih mera na radnom mestu, zapošljavanje lica koja se nalaze u nepovoljnem položaju/dugoročno nezaposlenih), čak i od podugovorenih kompanija (npr. ugostitelji, smeštaj).		
Napredne opcije		
Izbor proizvoda iz sistema pravedne trgovine (npr. promotivni materijali i uređaji).		

Korak 7: Da li podižete svest o životnoj sredini?	Da/Ne	Komentari
Minimalni zahtevi		
Proširite vest o održivosti vašeg događaja (npr. uključite učesnike i druge zainteresovane strane, obezbedite dovoljno informacija o održivosti događaja za sve učesnike).		
Napredne opcije		
Uvedite sistem održivog upravljanja događajima (npr. ISO 20121) ili šeme upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS) direktno ili preko dobavljača/ugovarača.		

Nulti korak: Da li je potrebno održavanje fizičkog sastanka/događaja?

Minimalni zahtevi
Analiza potrebe održavanja fizičkog sastanka/događaja. Zamena sastanka (ako je relevantno/prikladno) audio/video-konferencijom ili vebinarom, eventualno uz podršku dodatnih korporativnih rešenja za saradnju.
Napredne opcije
Korišćenje sistema održivog upravljanja događajima (npr. ISO 20121) ili šeme upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS), bilo samostalno, bilo preko dobavljača/ugovarača.

Preliminarna faza, pre planiranja bilo kog događaja koji Komisija organizuje, trebalo bi da obuhvati kratko razmišljanje o tome da li je fizički sastanak zaista potreban, kao i optimalno vreme trajanja događaja. Mnogi sastanci lako se mogu zameniti audio/video-konferencijama.

Dostupno je nekoliko korporativnih rešenja za saradnju³ (npr. *My IntraComm Collaboration, CONNECTED, Yammer, Wikis, CIRCABC*), koja nude više mogućnosti za razmenu dokumenata, zajednički rad na sastavljanju zajedničkog dokumenta i održavanje virtuelnih sastanaka koji takođe mogu uključivati spoljne učesnike (npr. vebinari putem BT softvera).

Trenutno postoji više od 600 video-konferencijskih studija i sala za sastanke dostupnih u prostorijama Komisije, kao imogućnosti za održavanje video/audio-konferencija i/ili vebinara putem interneta sa gotovo bilo kog radnog mesta u Komisiji⁴. Na primer, uskoro će se izvršiti razmeštanje za „Skype kancelariju“⁵, putem koje će održavanje nesmetanih video-konferencijabiti dostupno svima u Komisiji sa sopstvenog računara.

Nakon što se proceni potreba za održavanjem fizičkog sastanka, razmislite o korišćenju sistema za održivo upravljanje događajima (npr. ISO 20121) ili sistema upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS), preko ugovarača/dobavljača koji organizuju vaš događaj. Sve korake navedene u ostatku ovog vodiča treba da sprovodite ili samostalno, ili preko ugovorene kompanije.

„Digitalno radno mesto budućnosti“ je možda već stiglo.

Korak 1: Da li je mesto održavanja dovoljno održivo?

Minimalni zahtevi
Lak pristup javnim prevozom, biciklom/peške i dostupnost bezbednog parkirališta za bicikla.
Energetski efikasna zgrada.
Sistem sakupljanja i reciklaže otpada postoji.
Dodatna IKT infrastruktura dostupna, i omogućava virtualno učešće (na daljinu).
Potrebno ograničeno prilagođavanje prostorije: (a) potreban ograničen prevoz za opremu i ljude, (b) već pripremljena prostorija za sastanke (bolja opcija od dodatnog prilagođavanja, jer ne iziskuje dodatne resurse).

³<https://myintracomm.ec.europa.eu/together/Pages/welcome.aspx>

⁴<http://www.cc.cec/itservices/en/content/video-conferencing-meeting-rooms>

⁵<https://myintracomm.ec.europa.eu/news/AuQuotidien/Pages/ucc-skype-for-the-office.aspx>

Napredne opcije

Na mestu održavanja već se primenjuje sistem upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS).

Izbor pravog mesta od presudnog je značaja za sveukupni uticaj događaja na životnu sredinu. Mesto održavanja bi trebalo da bude lako dostupno javnim prevozom i drugim manje zagađujućim opcijama transporta, kao što je prevoz biciklom i peške i potrebno je da ima odgovarajuće bezbedna parking mesta za bicikla.

Prednost bi trebalo dati energetski efikasnim zgradama koje maksimalno koriste dnevnu svetlost i kojima se upravlja na energetski efikasan način. Takođe, idealno bi bilo da postoje napredni sistemi za prikupljanje i reciklažu. Dodatne IKT mogućnosti, kao što su video-konferencije i internet streaming, mogu značajno smanjiti emisiju gasova sa efektom staklene bašte i uštedeti vreme i novac.

Prilikom organizovanja događaja, pre svega treba doneti odluku o mestu održavanja. Ako postojeće mesto uopšte ne zahteva prilagođavanje, trebalo bi mu dati prioritet. Prilagođavanje prostora za veoma kratke događaje zahteva angažovanje kompanija za prevoz i prenos stvari, što predstavlja i dodatni negativni uticaj na životnu sredinu.

Na kraju, trebalo bi razmotriti celokupno upravljanje prostorom, uključujući npr. politike nabavke i čišćenja. Ako se mesto nalazi u prostorijama koje su registrovane u okviru EMAS, to znači da se preduzimaju mere za smanjenje uticaja tog mesta na životnu sredinu.

Korisno je znati:

Trenutno je **92%** svih objekata Komisije u Evropi registrovano u sistemu EMAS! To uključuje sve poslovne zgrade u Briselu, većinu zgrada u Luksemburgu, sve lokacije Evropskog suda pravde širom Europe i Generalni direktorat za zdravlje i bezbednost hrane u Grcima.

To znači da se njima upravlja uz primenu prakse energetske efikasnosti i sveobuhvatnog sistema upravljanja otpadom. Naravno, postoje i parking mesta za bicikla (zavisno od trenutne potražnje korisnika), a neki imaju čak i stanice za punjenje e-vozila!*

* Stanice za punjenje električnih vozila trenutno su dostupne u Briselu na DM28, kao i na još 122 punkta na lokacijama B-28, BERL, BU25, CHAR, CSM1, F101, J-79, LX46, MADO, NOHE, ORBN i OVER.

Izbor mesta održavanja vašeg događaja određuje više od pola ukupnog uticaja na životnu sredinu!

Korak 2: Da li su štampani i promotivni materijali održivi?

Minimalni zahtevi

Korišćenje digitalnih promotivnih materijala (npr. registracija preko interneta, materijali i resursi dostupni preko interneta).

Bez ikakvog ili samo minimalnog i optimizovanog korišćenja štampanog materijala (npr. dizajn i stampa pogodni za životnu sredinu).

Izbegavanje i ograničavanje distribucije promotivnih poklona (npr. smanjiti broj i uključiti kriterijume zaštite životne sredine).

Zahtevati minimalno kancelarijskog materijala, birati ih od recikliranih prirodnih materijala, sa mogućnošću dopune, sakupiti ih posle događaja radi dalje upotrebe u budućnosti.

Ponovna upotreba konferencijskog materijala od prethodnih događaja, za istu namenu (npr.

štandovi, reklamni baneri).

Napredne opcije

Ponovna upotreba konferencijskog materijala iz prethodnih događaja za druge namene (npr. od starih banera napraviti torbe).

Manje je više! Organizacija promocije vašeg događaja trebalo bi da uključi razmišljanje o optimalnoj upotrebi prirodnih resursa. To znači izbegavanje ili ograničavanje upotrebe štampanog materijala i razmišljanje unapred o tome da li je takvi promotivni materijal (brošure/letci/poster) zaista potreban za obezbeđivanje uspešne promocije.

Na primer, preporučuje se registracija putem interneta i korišćenje elektronske komunikacije i resursa pre i posle sastanka, kao i upotreba banera za višekratnu upotrebu (sa opštim naslovom i prostorom za dodavanje nalepnica sa preciznijim informacijama). Ako je zaista potrebno štampanje dokumenata, nastojte da štampanje bude u skladu sa životnom sredinom, npr. koristite papir sa eko-oznakom, stampajte dvostrano i pokušajte da smanjite tekst i broj stranica koliko god je to moguće.

Trebalo bi izbegavati deljenje promotivnog materijala, kesa i poklona ako je to moguće, ili smajiti broj takvih poklona, a ukoliko se dele, treba da budu od održivih materijala (reciklirani ili organski), i da imaju upotrebnu vrednost. Ako je moguće, trebalo bi razmisliti i o proizvodima iz lokalnih projekata za razvoj socijalne ekonomije. Pored toga, materijali iz prethodnih događaja mogu se ponovo iskoristiti u istu svrhu (npr. štandovi, baneri) ili za drugačiju svrhu (npr. torbe od starih banera).

Slične smernice odnose se i na kancelarijski materijal - treba postaviti pitanje: „Koje su moje stvarne potrebe?“, i zatražiti što je moguće manje artikala i/ili artikle sa najmanjim uticajem na životnu sredinu. Prednost treba dati artiklima za višekratnu upotrebu koji se mogu reciklirati, kao što su dopunjive reciklabilne olovke, lepak i korektor bez toksičnih rastvarača i potrošni materijal od prirodnog materijala, a ne od plastike (obične olovke, a ne hemijske olovke). U slučaju da se materijal nabavlja interno, trebalo bi ga sakupiti nakon događaja i vratiti u zalihe kancelarijskog materijala vaše kompanije/službe za dalju upotrebu. Kada se papir i štampa nabavljaju od dobavljača, ne zaboravite da tražite reciklirani papir ili papir napravljen od mešavine recikliranih i izvornih vlakana koja potiču iz održivih šuma.

Da li ste znali?

Komisija ima okvirni ugovor za prepravljanje svojih ogromnih banera u ručno rađene reciklirane torbe. Na primer, od velikog banera sa Berlimont zgrade izrađeno je 276 ručno izrađenih torbi za servisna bicikla Komisije. Za više informacije, pogledajte kratki film o upotrebi banera Komisije po isteku njihovog životnog ciklusa*.

Za više informacija, posetite: OIB-RE3-EMAS@ec.europa.eu

* <https://myintracomm.ec.europa.eu/staff/Documents/buildings->

Vaši učesnici nose bolji utisak ako dobiju manje.

Korak 3: Da li je primenjeno načelo 3R? (engl: Reduce, Recycle and Reuse)

Minimalni zahtevi
Smanjenje stvaranja otpada (npr. manje količine štampanog materijala i uređaja, ambalaže, predmeta za jednokratnu upotrebu, smanjenje otpada od hrane).
Reciklaža otpada kroz odgovarajući sistem razvrstavanja, sakupljanja i reciklaže otpada.
Napredne opcije
Organizacija događaja bez stvaranja otpada.

Princip 3R (smanjiti, ponovo upotrebiti, reciklirati, engl. *Reduce, Reuse, Recycle*) treba imati u vidu u svim aspektima planiranja, organizacije i komunikacije događaja. Ovaj lako pamtljivi sažetak hijerarhije otpada postavlja redosled prioriteta koji treba uzeti u obzir: prvo smanjiti, tj. izbeći (gde je to moguće) ili svesti potrošnju materijala na minimum; zatim ponovo koristiti, tj. pronaći drugu korisnu namenu; i na kraju, obezbediti reciklažu materijala. Na primer, smanjenje štampanog materijala, ambalaže i predmeta za jednokratnu upotrebu i izbegavanje naručivanja više hrane i pića nego što je zapravo potrebnoneke su od ključnih preporuka koje pomažu u smanjenju stvaranja otpada.

Kada je reč o recikliranju, trebalo bi da postoji odgovarajući sistem razvrstavanja, sakupljanja i reciklaže otpada (kao što je to već slučaj u svim zgradama Evropske komisije), uz snažnu preporuku upotrebe recikliranih reklamnih materijala. Osim toga, možete organizaciju podići i na viši nivo i organizovati događaj sa nula otpada. Termin „nula otpada“ odnosi se na podsticanje dizajniranja proizvoda tako da se oni mogu ponovkoristiti, odnosno jedan deo proizvoda nije otpad i ne odlazi na deponije ili u spalionice. Na sličan način i sam priroda „dizajnira“ svoje resurse.

Princip 3R je mapa koja vas vodi do događaja uz odgovorno ponašanje prema otpadu.

Korak 4: Da li je poslužena hrana održiva?

Minimalni zahtevi
Izbor sezonske (i/ili organske) hrane i napitaka.
Veći izbor vegetarijanske hrane.
Prevencija otpada od hrane i izbegavanje korišćenja predmeta za jednokratnu upotrebu (npr. korišćenje pribora za jelo i posuđa koji se pere, voda za piće se poslužuje u bokalima).
Napredne opcije
Predlaganje potpuno vegetarijanskog ili veganskog jelovnika.
U postupku izbora dobavljača, davanje dodatnih bodova sertifikovanim ugostiteljima koji primenjuju šeme upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS).
Istraživanje mogućnosti poklanjanja preostale hrane u saradnji sa podugovorenim ugostiteljem (kada je moguće).

Sve je izraženiji uticaj hrane na životnu sredinu, jer su uticaji proizvodnje mesa i mleka na životnu sredinu veći nego proizvodnja jela biljnog porekla (v. izveštaj FAO 2013)⁶). Kada planirate jelovnik za svoj događaj, prvi izbor je zdrava i izbalansirana ishrana, sa umerenim sadržajem mesa i sezonskim (i/ili organskim) proizvodima.

Dobro isplanirani jelovnik sa raznovrsnom vegetarijanskom hranom može biti hranljivi ukusan (što pokazuju uspešne priče iz priloga), a da se istovremeno smanji uticaj na klimatske promene i obezbedi blagotvorno dejstvo na zdravlje učesnika, što je dokazano nekoliko međunarodnih studija (uključujući EPIC). Štaviše, sva zdravstvena uputstva (kao što su preporuke Svetske zdravstvene organizacije) naglašavaju potrebu da se jede više voća, povrća, mahunarki, orašastih plodova i integralnih žitarica, uz smanjen unos zasićenih i trans masti.

Ako je moguće, odlučite se za vodu za piće iz slavine, koju ćete posluživati u bokalima ili drugim prikladnim dopunjivim posudama i/ili zamolite svoje učesnike da koriste slavine (postepeno se postavljaju u većini zgrada u Briselu), uz izbegavanje korišćenja plastičnih boca za jednokratnu upotrebu i nepotrebno stvaranje otpada. Izbegavajte bacanje hrane određivanjem tačnog broja učesnika nekoliko dana pre događaja, slanjem podsetnika svim učesnicima da potvrde svoje prisustvo na bilo kom ručku/ događaju. Trenutno se otpad od hrane, koji nastaje u pripremi hrane u restoranima Evropske komisije, sakuplja i koristi za proizvodnju električne energije u postrojenjima za biomehanički tretman u Briselu i Luksemburgu, a u Ispri se koristi za proizvodnju komposta koji se poklanja lokalnim poljoprivrednicima. Poklanjanje preostale neposlužene hrane predstavlja složeno pitanje za Komisiju u Briselu zbog zdravstvenih i sigurnosnih standarda⁷. Međutim, organizatori događaja mogu dodatno istražiti ovakve opcije u bliskoj saradnji sa ugostiteljima sa kojima sarađuju u zavisnosti od slučaja.

Kada je reč o drugim vrstama otpada, treba izbegavati upotrebu predmeta za jednokratnu upotrebu i opredeliti se za pribor za jelo i posuđe za višekratnu upotrebu. Osim toga, ako je moguće, prilikom izbora ugostitelja, treba razmisliti o organskim proizvodima i proizvodima iz sistema pravedne trgovine, odnosno dobavljačima koji primenjuju posebne šeme upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS).

Da biste izbegli nejavljivanje kandidata na javni poziv, ovaj kriterijum možete da dodate kao bonus poen merilima za dodelu ugovora. Ugostitelj bi takođe trebalo da odgovorno upravlja otpadom od hrane (tj. da odvaja proizvode koji se mogu reciklirati, koji se šalju na reciklažu, a otpad od hrane da šalje na anaerobnu digestiju ili kompostiranje). Referentni okvir zaveće događaje pravo je mesto za definisanje vaših očekivanja u pogledu nabavke hrane, npr. održiv i širi spektar biljne hrane, što će zauzvat definisati izbor ugostitelja.

⁶Izveštaj Organizacije UN za hranu i poljoprivredu (FAO) o dugoj senci stočarstva (<http://www.fao.org/docrep/018/i3437e/i3437e.pdf>).

⁷Uputstvo za poklanjanje hrane z EU, izdao GD za zdravlje i bezbednost hrane (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C:2017:361:TOC>)

Da li ste znali?

Kako je najavio prvi potpredsednik Timermans na konferenciji „Naši okeani“ u oktobru 2017. godine, Komisija je ukinula korišćenje plastičnih čaša za jednokratnu upotrebu u svojim zgradama u Briselu. Plastične čaše postepeno su zamenjene papirnim, koje se mogu reciklirati. Kao deo procesa, Komisija postavlja nove, posebne kante za papirne čaše u svim zgradama, kod svakog prodajnog automata, slavine za vodu i u kafeterijama. Prepoznaju se po okruglim otvorima na vrhu. U njih se, a u cilju reciklaže, ubacuju prazne čaše.

Ali ovo je tek početak ...

Kako je odlučio Upravni odbor EMAS u januaru 2017. godine: „*Da bi se borila protiv otpada i promovisala održivost, Komisija treba da izbegava upotrebu predmeta za jednokratnu upotrebu, uključujući plastiku, gde je to moguće. Odgovarajuće akcije biće ugrađene u sistem upravljanja EMAS, čime će se omogućiti njihova primena na organizovan i održiv način. Komisija će proučiti i sprovoditi akcije za smanjenje ili ukidanje predmeta za jednokratnu upotrebu, posebno u ugostiteljstvu, na sastancima i konferencijama.*“

Ono što učesnici događaja stave na tanjur dosta govori o tome kakav ste domaćin.

Korak 5: Da li su smeštaj i prevoz pogodni za životnu sredinu?

Minimalni zahtevi
Preporučuje se smeštaj u blizini mesta održavanja, do mesta održavanja dolazi se lako gradskim prevozom, peške ili bicikлом.
Učesnici su informisani o održivom dolasku od mesta smeštaja do mesta održavanja (npr. mape, rasporedi).
Učesnicima se preporučuju održiviji načini prevoza (npr. vozom umesto avionom).
Napredne opcije
Izbor sertifikovanih hotela koji primenjuju održive operacije (npr. Green Key, EU Ecolabel) ili neki od sistema upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS).
Preporuka učesnicima da iz svog putovanja kompenzuju emisije gasova sa efektom staklene bašte.

Smeštaj koji se preporučuje učesnicima vašeg događaja treba da bude blizu mesta održavanja ili sa dobrom vezom javnim prevozom. U idealnom slučaju učesnici bi mogli peške ili bicikлом doći do mesta održavanja tako da hoteli koje preporučujete treba da imaju mogućnost obezbeđivanja bicikla svojim gostima ili da se nalaze u blizini javne stanice za iznajmljivanje bicikla.

Nažalost, ovo je složenije za izdvojene zgrade Evropske komisije (npr. Ispra). U ovom slučaju da u nekim mestima ove opcije nisu moguće, za učesnike događaja može se organizovati kombinovani prevoz kako bi se smanjio uticaj njihovog prevoza na životnu sredinu.

Treba dati prednost hotelima koji sprovode politiku energetske i resursne efikasnosti, napredne šeme upravljanja otpadom, održivo ugostiteljstvo i ekološke metode čišćenja. Međunarodni i standardi EU, kao što je EU eko-oznaka za turistički smeštaj, EMAS ili Zeleni ključ⁸, mogu predstavljati dodatnu garanciju da smeštaj ispunjava visoke standarde zaštite životne sredine. Veliki hotelski lanci mogu lakše

⁸Nagrada „Zeleni ključ“ (<http://www.greenkey.global/>) predstavlja vodeći standard izvrsnosti u pogledu odgovornosti za životnu sredinu i održivo funkcionisanje turističke industrije u skladu sa strogim kriterijumima Fondacije za obrazovanje o životnoj sredini

primiti veliki broj gostiju i pružiti visokokvalitetne i često ekološki sertifikovane usluge. Međutim, manji hoteli koji imaju dobar učinak u smislu zaštite životne sredine i sprovode politiku društvene odgovornosti mogu predstavljati dodatnu vrednost za životnu sredinu i za lokalne zajednice.

Učešnicima treba dati jasne i lako vidljive informacije o tome kako do mesta održavanja događaja doći peške, biciklom ili javnim prevozom, ili čak kolektivnim automobuskim prevozom i deljenjem prevoza automobilom (u najboljem slučaju, hibridnim i električnim automobilima), uključujući mape, red vožnje i ostale praktične informacije. Možete im predložiti da odaberu održivije načine putovanja, na primer, da kad god je to moguće, putuju vozom umesto avionom. Takođe bi mogli da budu zainteresovani da iz svojih putovanja kompenzuju emisiju gasova sa efektom staklene bašte. Postoji nekoliko šema, kao što je *Atmosfair* (v.www.atmosfair.de), koje izračunavaju količinu emisija gasova sa efektom staklene bašte stvorene u vazdušnom saobraćaju, i utvrđuju novčani iznos koji putnici mogu uplatiti na ime kompenzacije. Različiti su stepeni ambicija kada su u pitanju programi kompenzacije emisija gasova sa efektom staklene bašte, među kojima su najjači zlatni standardi Mechanizma čistog razvoja⁹. Donacije se koriste za finansiranje projekata u oblasti zaštite životne sredine, čime se kompenzuju njihove emisije.

Da li ste znali?

Travganic (<https://travganic.com/>) je jedan od prvih globalnih zelenih putničkih portala koji je nedavno promovisao EMAS i eko-obeležavanje EU kao način za identifikaciju smeštaja posvećenog održivosti. Drugi putnički portal koji ima filter za zelene oznake (uključujući EMAS i eko-oznaku EU) je *BookDifferent* (<https://www.bookdifferent.com/en/>).

Doći do mesta održavanja važno je koliko i tamo boraviti.

Korak 6: Da li su uzeti u razmatranje socijalni aspekti?

Minimalni zahtevi
Tražiti od kompanija da u realizaciji ugovora primenjuju postupke povoljne za životnu sredinu ili da zapošljavaju kadar uzimajući u obzir aspekt socijalne odgovornosti (npr. poštovanje mera bezbednosti na radu i drugih mera na radnom mestu, zapošljavanje lica koja se nalaze u nepovoljnem položaju/dugoročno nezaposlenih), čak i od podugovorenih kompanija (npr. ugostitelji, smeštaj).
Napredne opcije
Izbor proizvoda iz sistema pravedne trgovine (npr. promotivni materijali i uređaji).

Korporativna društvena odgovornost odnosi se na organizacije koje preuzimaju odgovornost za svoj uticaj na društvo i deluju na etički i transparentan način i tako doprinose zdravlju i dobrobiti društva. I kada se fokusiramo na preduzeća, treba da imamo na umu naš uticaj i način na koji komuniciramo sa društvenim zajednicama.

⁹Mehanizam čistog razvoja jedan je od fleksibilnih mehanizama definisan Protokolom iz Kjota (IPCC, 2007. godine), koji nudi projekte smanjenja gasova sa efektom staklene bašte i koji generiše sertifikate za jedinice smanjenja emisija (CER) kojima se može trgovati u okviru šema trgovine emisijama.

Tokom organizacije konferencija i događaja, osim aspekata zaštite životne sredine, mogu se razmatrati i socio-ekonomski aspekti. Na primer, prilikom izbora kompanije za organizaciju događaja, mogu se birati one kompanije koje zapošljavaju osoblje na socijalno odgovoran način (npr. poštovanje pravila bezbednosti na radu, zapošljavanje lica koja se nalaze u nepovoljnem položaju/dugoročno nezaposlenih lica), na primer, ugostitelje ili porodični posao izdavanja smeštajnih kapaciteta; zahtev za sezonsku (i/ili organsku) hranu, po mogućnosti na biljnoj bazi; ili oznake koje posebno ističuposluženjemorske hrane, i ako je moguće, zahtev da morska hrana bude iz ekoloških uzgoja; ako je moguće, odaberite promotivni materijal i uređaje iz sistema pravedne trgovine i na taj način osnažite male proizvođače sa ograničenim pristupom tržištu.

Da li ste znali?

Komisija ima savetnika za korporativnu društvenu odgovornost u Direktoratu za zdravlje, dobrobit i radne uslove, zajedno sa fit@work, EMAS, zdravljem i bezbednošću na radu i medicinskim službama. Korporativna društvena odgovornost odnosi se na naš mandat da brinemo jedni o drugima unutar Komisije, kao i ljudima u zajednicama koje nas okružuju.

Briga o lokalnim zajednicama takođe je deo organizacije događaja.

Korak 7: Da li podižete svest o životnoj sredini?

Minimalni zahtevi
Proširite vest o održivosti vašeg događaja (npr. uključite učesnike i druge zainteresovane strane, obezbedite dovoljno informacija o održivosti za sve učesnike).
Napredne opcije
Uvedite sistem održivog upravljanja događajima (npr. ISO 20121) ili šeme upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS) direktno ili preko dobavljača/ugovarača.

Naravno, ako ste uveli kriterijume zaštite životne sredine i održivosti u osmišljavanje i organizaciju događaja trebalo bi da ga dodatno promovišete! Informišite svoje učesnike i druge zainteresovane strane o svojim postupcima putem svojih uobičajenih komunikacionih kanala kako biste promovisali održivost vašeg događaja i motivisali i ostale na zelene izbore.

Važno je tokom samog događaja informisati prisutne o tome zašto i kako je događaj postao održiviji, što se može realizovati kraćim obraćanjem domaćina ili organizatora i promovisanjem svih održivih inicijativa tokom događaja. Upućivanja na međunarodne izveštaje koji daju objektivne podatke o klimatskim promenama i uticaju naših svakodnevnih izbora takođe mogu biti zanimljiv i pouzdan izvor informacija (pogledajte reference na kraju Vodiča). Takođe je dobro od učesnika tražiti povratne informacije o njihovom učešću u osmišljavanju događaja na način da bude održiviji, na primer, koliko ih je na kraju vratilo svoje bedževe na ponovnu upotrebu/recikliranje. To se može učiniti ili preko brze ankete na kraju događaja, ili upitnikom sa pitanjima da li su svesni/podržavaju/oduševljeni/ili su (čak) iznervirani naporima za ozelenjavanje.

U idealnom slučaju, trebalo bi unapred odrediti indikatore praćenja i izveštavanja, kako bi se

kvantifikovala dostignuća, identifikovale oblasti sa nedostacima i postavili ciljevi za buduća poboljšanja. Nakon događaja, treba više govoriti o njemu (npr. objaviti izveštaj o „održivoj“ konferenciji na internet stranici). Promovišući angažovane „održive“ pružaoce usluga, obezbeđuje se vidljivost što predstavlja podsticaj učesnicima da nastave da se ponašaju održivo, i da podstiču ostale da slede njihov primer.

Konačno, a kao što je već predstavljeno u nultom koraku, da biste dodatno podigli vrednost svojih odluka o održivosti možete se odlučiti na primenu održivog sistema upravljanja događajima (npr. ISO 20121) bilo samostalno ili preko dobavljača/kompanija ugovorenih za organizaciju vašeg događaja. Kao alternativa sistemu za upravljanje događajima, dobavljači i pružaoci usluge smeštaja takođe mogu da uspostave sistem upravljanja u životnoj sredini (npr. EMAS).

Da li ste znali?

Kroz sistem upravljanja u životnoj sredini Komisije (EMAS), nadgleda se naš učinak u smislu zaštite životne sredine na godišnjem nivou, npr. u pogledu potrošnje energije, potrošnje papira, stvaranja otpada, razvrstavanja otpada, emisije gasova sa efektom staklene bašte, tako da preduzimanjem održivih mera tokom osmišljavanja i organizacije vašeg događaja direktno doprinosite poboljšanju našegučinka u životnoj sredini. Za dodatne informacije, pogledajte najnoviju izjavu Komisije o životnoj sredini za Evropu*.

* http://ec.europa.eu/environment/emas/emas_registrations/emas_in_the_european_institutions_en.htm

Korisno je da zнате i ovo:

Od 2017. godine, postoji **Među-institucionalni info pult za zelene javne nabavke (ZJN)**, kojim koordinira Evropski parlament. Ovaj info pult dostupan je svim službama Komisije, a otvoren je i za 7 drugih institucija Evropske unije. Info pult može odgovoriti na vaša pitanja o ZJN, pružiti prilagođenu podršku u izradi zelenih specifikacija za postupke nabavki, pomoći u istraživanju tržišta o novim održivim proizvodima i uslugama, idati pristup najboljim praksama grupisanim u među-institucionalnoj bazi podataka, kao i ponuditi prezentacije zaposlenima u EU o ozelenjavanju nabavki roba i usluga.

Kontaktirajte putem elektronske pošte: gpp-helpdesk@europarl.europa.eu na telefon: +32 78 480949

Promovisanje vašeg održivog događaja može inspirisati i ostale da slede vaš primer.

Dodatna literatura

Održivi događaji

- Evropska komisija – Zajednički istraživački centar, 2015: Najbolje prakse upravljanja u životnoj sredini za sektor javne uprave, 589str.:<http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdminBEMP.pdf>
- Izveštaj o održivosti u vreme danskog predsedavanja, 2012:<http://www.sustainableeventsdenmark.org/danish-eu-presidency-sustainability-report>
- Savezno ministarstvo za životnu sredinu, zaštitu prirode, izgradnju i nuklearnu bezbednost (BMUB), 2015: *Vodič za održivu organizaciju događaja*, 56str.:
https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/376/publikationen/guidelines_for_the_sustainable_organisation_of_events_bf.pdf
- Lokalna samouprava za održivost (ICLEI), 2011: *Kako organizovati održive sastanke i događaje u Briselu: Praktična uputstva*, 12str.:<http://www.iclei-europe.org/fileadmin/templates/iclei-europe/files/content/Brussels/bxl-greenmeetings-guide.PDF>

¹⁴ http://ec.europa.eu/environment/emas/emas_registrations/emas_in_the_european_institutions_en.htm

- Turistički odbor Singapura, 2013: *Smernice za održivost u industriji organizacije događaja u Singapuru*, 32str.:http://www.visitsingapore.com/content/dam/MICE/Global/downloads/STB_sustainability_guidelines_manual_november_2013.pdf
- Program UN za životnu sredinu (UNEP), 2009: *Vodič za zelene sastanke 2009 – Stavite zeleni tepih za svoje učesnike*, 69str.:http://www.iclei-europe.org/fileadmin/templates/iclei-europe/files/content/Topics/Sustainable_Events/GreenMeetingGuide.pdf
- Program UN za životnu sredinu (UNEP), 2012: *Upustvo za održive događaje –neka vaš veliki događaj ostavi mali otisak*, 104str.:<http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/Buying-Green-Handbook-3rd-Edition.pdf>

Zelene javne nabavke (ZJN)

- Evropska komisija, Generalni direktorat za životnu sredinu, 2016: *Kupujmo zeleno! Priručnik za sprovođenje zelenih javnih nabavki*(treće izdanje), 80str.:<http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/Buying-Green-Handbook-3rd-Edition.pdf>
- Gradsko veće Barcelone (*Ajuntament de Barcelona*) –Odeljenje za životnu sredinu, 2010: *Vodič za organizovanje održivijih kongresa*, 68 str.:<http://www.uab.cat/servlet/BlobServer?blobtable=Document&blobcol=urldocument&blobheader=application/pdf&blobkey=id&blobwhere=1277793252550&blobnocache=true>
- Expo 2015 S.p.A. – Milano, 2014: *Smernice za zelene nabavke*, 44 str.:http://www.expo2015.org/archive/cs/Expo/1398463952547/LGP_GreenProcurement%20July%202014_ENG.pdf

Održivo ugostiteljstvo

- Evropska komisija, Generalni direktorat za životnu sredinu, *Kriterijumi zazelene nabavke hrane i napitaka*¹⁰:http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm
- Tehnološki institut Masačusets (MIT) –Kancelarija za održivost: *Vodič za održivo ugostiteljstvo –poglavlje Vodiča o planiranju nula otpada*, 8 str.:http://web.mit.edu/workinggreen/docs/sustainable_catering_guide.pdf
- Zdravstvo Kvinslenda, Zdravstvena stanica Metro South, Služba za promociju zdrave ishrane, 2010: *Ugostiteljstvo za životnu sredinu – kako organizovati događaj povoljan za životnu sredinu*, 11 str.:<http://www.ecofriendlyfood.org.au/media/pdf/Catering%20Guidelines.pdf>

Dodatna korisna literatura

- *Bund-Bundesländernetzwerk*, 2009: Zeleni događaji - Austrija, 13 str. (na nemačkom):https://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwj_37r_1ZnTAhXkAcAKHeyNAyUQFggiMAE&url=https%3A%2F%2Fwww.bmlfuw.gv.at%2Fdam%2Fjcr%3Afdf9eebd-870a-4b72-9e93-50d08958a079%2FNewsletter_20Bund_20Bundesl_ndernetzwerk_Nov2009.pdf&usg=AFQjCNHCl-J9bz_6NPz9-4svuRqZdADGAQ&sig2=eXswMg5G9SpgSX8ASs85A&bvm=bv.152174688,d.ZGg&cad=rja
- Životna sredine Brisela (IBGE), 2016: Sastanci zelene, 24 str.(na francuskom):http://www.beci.be/media/uploads/public/_custom/Meetings_Go_Green_FR_WEB.pdf

Kontakt podaci

Evropska komisija
Koordinacioni tim za EMAS,
HR.D.02 EC-EMAS@ec.europa.eu

Glavni i odgovorni urednik: Sofija GREGOU – Komunikacija i obuka za EMAS

Copyright: sve ilustracije: © Evropska unija, ukoliko nije drugačije definisano.
Strana 11: fotografisala Rosana Maiolino za izložbu slika „Hrana svaki dan, smeće svaki dan“, čiji domaćin je bila Evropska komisija (2010-2011).

¹⁰Novi kriterijumi očekuju se u periodu 2018-2019. godine

Prilog: Primeri najbolje prakse i eko-saveti

Savez za globalne klimatske promene (engl. Global Climate Change Alliance (GCCA+))

Organizovanje događaja povodom otvaranja projekta i održivi aspekti konferencije

Razgovor sa Meropi Paneli – službenicom za politiku, Generalni direktorat za međunarodnu saradnju i razvoj.

Recite nam nešto o organizaciji događaja povodom otvaranja projekta i Savezuza globalne klimatskepromene.

Savez za globalne klimatske promene (GCCA) je vodeća inicijativa EU preko koje Unija podržava najsrođenije i najugroženije zemlje u svetu u borbi protiv klimatskih promena. Od 2007. godine, GCCA je podržao 51 program u 38 najnerazvijenijih država i malim ostrvskim državama u razvoju, i u osam regionalnih sveta u cilju izgradnje društava otpornih na klimatske promene i sa niskim nivoom ugljenika. Holistički i integrisani pristupi uključuju uspostavljanje eko-sela koja su otporna na klimatske promene i pronalaženje prirodnih rešenja za prilagođavanje na klimatske promene (www.gcca.eu).

Na početku projekta nove faze GCCA +, 29. oktobra 2015. godine, Komisija (tj. Generalni direktorat za međunarodnu saradnju i razvoj, koji upravlja sredstvima u ime EU) se pokazala kao neko ko sprovodi ono o čemu govori i dala je živ primer konkretnog delovanja za planetu.

Šta nam možete reći o merama koje ste preduzeli da smanjite ugljenični/klimatski otisak na događaju povodom otvaranja projekta?

Preduzeli smo sve moguće mere da smanjimo ugljenični/klimatski otisak događaja: smanjili smo upotrebu papira u konferencijskom materijalu; većina dokumentacije data je na USB štapiću (za buduću upotrebu). Smanjili smo koliko god je bilo moguće poklanjanje uređaja i promotivnog materijala, i na kraju su svi podeljeni materijali bili održivi. Papir za beleške recikliran je i sertifikovan; ti podaci su navedeni na naslovnoj strani beležnice. Olovke su bile od biorazgradljive plastike.

Koristili smo platenne torbe. Izbegavali smo vodu u plastičnoj ambalaži: voda se posluživala u staklenim bocama iodgovarajućim čašama. Ugljenični otisak iz putovanja učesnika nadoknađen je preko nevladine organizacije koja ulaže u projekte usmerene na smanjenje globalnih klimatskih promena. Na kraju, ali ne manje važno, poslužena hrana bila je vegetarijanska, od lokalnih proizvođača, organska ili iz sistema pravedne trgovine. Posluživanjem vegetarijanskog ručka za 150 učesnika uštedeli smo ekvivalentne emisije od oko 600 km automobila srednje veličine (u poređenju sa posluženjem s udelom mesa od 40%). To je dosta doprinelo smanjenju uticaja na životnu sredinu.

Takođe smo se pobrinuli za komunikaciju o preduzetim merama. Materijal je sadržao letak pod nazivom „Konkretna akcija za planetu“¹¹. Pripremili smo PowerPoint prezentaciju sa ovim merama i zamolili moderatora da je predstavi učesnicima. Na kraju svakog filma sa događaja stavili smo zelenu etiketu – glavni film sa događaja i još nekoliko videa sa obraćanjem predavača i učesnika možete pogledati na:

- EU otvara GCCA+ projekat za borbu protiv klimatskih promena u zemljama u razvoju:
<https://www.youtube.com/watch?v=zkFxVAHzftM>
- GCCAButan
  - o <https://www.youtube.com/watch?v=bha9GrPExP4>

¹¹http://www.gcca.eu/sites/default/files/Holako/gcca_launch_a_concrete_action_for_the_planet-2.pdf

- <https://www.youtube.com/watch?v=bha9GrPExP4>
- GCCA Mozambik:<https://www.youtube.com/watch?v=4SqF0jrj9c0>
- GCCA Čad:<https://www.youtube.com/watch?v=dpAGymoln7I>

Šta ste naučili iz ovog iskustva?

Prevladali smo mnogobrojne izazove i naučili dosta toga! Prvo smo shvatili da naši dobavljači nemaju visok nivo znanja i iskustva u organizovanju održivih događaja. Morali smo da ih obučimo i vodimo računa o svakom detalju. Na primer, ponuda je sadržaja vrlo ograničen izbor ekološki povoljnih materijala. Ponudili su, na primer, USB štapić od biorazgradljive plastike, kojije, međutim, imao premaz od recikliranog aluminijuma koji je ozbiljno povećao njegov uticaj na životnu sredinu, jer je aluminijumska industrija veoma energetski intenzivna. Nisu imali iskustva u vezi sa nadoknadom za putovanje učešnika (iako je to navedeno u referentnom okviru), niti kako izračunati uštedu CO₂ od vegetarijanske hrane. Drugi izazov bio je potpuno vegetarijanski jelovnik. Glavni kuvar hotela u kojem se događaj odvijao bio je nedovoljno osvešten o toj temi. Zahvalna sam kolegi Josiku van Dromeu koji je, iako iz druge službe, ostao do ponoći da sa mnom obučava kuvara hotela! Sve je na kraju bilo dobro; učešnici su bili veoma zadovoljni visokim kvalitetom hrane, kako u pogledu nutritivne izbalansiranosti, tako i ukusa.

Svoja iskustva, materijale i naučene lekcije podelili smo sa kolegama u Generalnom direktoratu za međunarodnu saradnju i razvoji drugim službama, npr. kancelarijama za EMAS, Generalnog direktorata za pomorstvo i ribarstvo i Generalnog direktorata za susedske odnose i proširenje Evropske unije, i zaista smo zadovoljni što vidimo da je stvorena atmosfera otvorena za promene prema zelenijim događajima u Komisiji. Ovaj vodič će poslužiti kao katalizator u tom procesu. Uključivanje predloga za „standardne“ zahteve u referentni okvir za nabavku usluga u postupku organizacije događaja biće od velike koristi. Ambiciozniji referenti okvir za ugostiteljsku ponudu Komisije bio bi još jedan korak napred, gde bi EMAS bi mogao odigrati i glavnu ulogu.

Male stvari mogu napraviti velike razlike; ovaj vodič dodatni je dokaz da se Evropska komisija brine o planeti. Želim vam sve najbolje i da što više od ovoga primenite.

Dan pomorstva EU i održivi aspekti konferencije

Razgovor sa Ioanisom Sakiotisom – službenikom za informisanje i komunikaciju, Generalni direktorat za pomorstvo i ribarstvo

Recite nam nešto o Evropskom danu pomorstva (EMD)?

Prvi je proslavljen 2008. godine. To je godišnji događaj koji okuplja evropsku pomorsku zajednicu kako bi se povećala vidljivost pomorskog sektora i podržao integrisani pristup pomorstvu.

Šta nam možete reći o procesu ozelenjavanja?

Generalni direktorat za pomorstvo i ribarstvo je tradicionalno orijentisan prema održivosti, tako da smo od početka organizacije konferencije oEMD imali poruke i iz Evropske komisije, i iz gradova domaćina, da treba koristiti ekološki povoljne materijale, npr. odgovarajuće posuđe i čaše za pripremu hrane (umesto plastičnih), beležnice od recikliranog papira i pamučne kesice za slatko posluženje.

Na početku je sve bilo dobro, ali poslednjih godina primetili smo sve veće interesovanje kolega i učesnika da se podstaknu održiviji izbori. Dakle, počevši od EMD iz 2013. godine, održanom u Valeti, pripremili smo posebne smernice kako bismo dobili održiviji događaj (biorazgradljive olovke, organske pamučne kese, beležnice od recikliranog papira bez hlorida). Tokom godina, naša specifikacija postaje sve zahtevnija u smislu održivosti. Danas primenjujemo svaku preporuku iz smernica.

Koji je najveći izazov sa kojim se organizatori održivog događaja susreću?

Morate neprestano pratiti loptu, rečeno fudbalskim rečnikom. Na ovogodišnjem koordinacionom sastanku održanom u Pulu, već mesec dana uoči događaja smo shvatili da neće biti mesta za postavljanje tople i hladnezakuske predviđene ugovorom, pa je ugostitelj ponudio da umesto tog aponudihranu u plastičnoj ambalaži. Insistirali smo na korišćenju biorazgradljivih kutija od kukuruznog skroba i dobili smo ih, zajedno sa posebnim kantama za odlaganje preostale hrane i ambalaže. Sadržaj kanti je nakon konferencije poslat u kompostaru.

Da li ste se nekada neprijatno iznenadili?

(Smeđ) Znate kako to ide: planirate svaki detalj događaja, mesto održavanja nalazi se na pešačkoj udaljenosti od većine hotela, USB štapići su sertifikovani kao proizvodi bez plastike i organizujete prevoz do aerodroma kako bise izbegle pojedinačne vožnje taksijem. Kad sve to organizujete, otkrijete da je 1200 beležnica koje ste naručili pojedinačno upakovano u plastiku. U nekim drugim slučajevima, forma nadvlada suštinu: na proslavi EMD 2017. godine koristili smo slavine za piće – do danas najodrživije rešenje za piće. Problem je bio u tome što su papirnereciklabilne čaše bile tako male da su mogle da primesvega jedan gutljaj vode. Nisu se mogle ni spustiti na sto, jer su bile oblika kupe. Međutim, svaki neuspeh je pouka i zato je ovaj vodič sjajna ideja.

Da li ste nekada prejako gurali održivost kao ideju?

Da i ne. Ove godine, kompleti materijala u torbama nisu imali štampanu listu učesnika, jer je bila dostupna na mreži. Ljudi su se žalili jer je takva lista korisno sredstvo za umrežavanje. Umesto da se vraćamo na štampane liste, za sledeću godinu ćemo pokušati da instaliramo aplikaciju za umrežavanje koja će imati elektronske adrese svih učesnika.

Koje još održive događaje ima Generalni direktorat za pomorstvo i ribarstvo?

Svoje principe pokušavamo primeniti na svim našim događajima. Na primer, 2017. godine smo organizovali konferenciju [#OurOcean](#) na Malti, i to po prvi put. Jedna od ključnih tema bilo je zagađenje mora, posebno plastikom. To znači da smo morali da damo najbolji primer održivosti, što i jesmo bili!

Zeleni saveti od organizatora Zelene nedelje

Razgovor sa Pem Vir – koordinatoricom Tima za kampanje i događaje Zelene nedelje, Generalni direktorat za životnu sredinu

Pem, recite nam nešto o Zelenoj nedelji?

To je najveći ovogodišnji evropski događaj koji se fokusira na izazove u životnoj sredini i politike EU koje se bave njima. Događaji se organizuju širom Evrope, ali se centralni događaj održava u Briselu. Ovogodišnja tema bila je „Zeleni poslovi za zeleniju budućnost“, i sagledavala je trendove zaposlenosti u zelenoj industriji širom EU.

Konferenciju organizujemo većpetnaestak godina, tako da smo sad već svi prilično uigrani. Od početka smo pokušavali da događaj učinimo što je moguće povoljnijim za životnu sredinu. Dakle, svi ugovori imaju ugrađenu ekološku dimenziju od samog početka, a od dobavljača se očekuje da pruži zelenu uslugu.

Održiva usluga pokriva sve, od materijala za konferencije do posluženja. Sve u svemu, to znači, pored ostalog, smanjenje otpada i efikasno korišćenje resursa.

Šta to znači u praksi?

Organizator zaista mora da vodi računa o praktičnim stvarima. Program je odštampan na recikliranom papiru, trudimo se da recikliramo sav otpad i postaramo se da imamo odgovarajuće obeležene kante za reciklabilni otpad. Trudimo se da nemamo papirne publikacije i ohrabrujemo izlagače da informacije predaju na USB štapićima ili da daju internet adrese na kojima se mogu naći njihovi podaci umesto donošenja štampanih brošura.

To takođe znači da će se manje besplatnih proizvoda deliti na mestu održavanja i da se, ako se dele, ti paketi prave od recikliranih materijala ili materijala koji se mogu reciklirati. Svi bedževi ponovo se mogu koristiti i molimo učesnike da ih vrate pre odlaska, tako da ih možemo ponovo koristiti na sledećem događaju. Oni mogu vratiti i torbe ako žele, a kako na njima ne štampamo godinu ili naslov, možemo ih ponovo koristiti sledeće godine.

Da li je i hrana održiva?

Nije nam sva hrana zelena salata, ali dobar deo je organskog porekla. Takođe se nabavlja od lokalnih proizvođača. Ako ima ostataka, šalju se dobrotvornoj organizaciji koja hrani daje beskućnicima. Takođe koristimo tanjire, šolje, čaše i pribor za jelo koji se Peru, umesto onih za jednokratnu upotrebu, a od ugostitelja tražimo da vodu poslužuju u bokalima, a ne u plastičnim bocama.

Šta je sa prevozom?

Pоловина učesnika dolazi iz Belgije, a kad god je to praktično, ohrabrujemo ljudi da putuju vozom. Svi događaji se emituju mrežno, tako da se smanjuje nepotrebno putovanje. Kako imamo prateće događaje u drugim državama članicama, ljudi ne moraju uvek da dolaze u Brisel, iako to znači da propuštaju glavno. I održivu hranu takođe!

Eko saveti iz SCIC o organizaciji konferencija

Razgovor sa Nel Fasnacht – organizacija konferencija, Generalni direktorat za prevođenje

SCIC je lider u organizaciji konferencija u Komisiji. Šta vi radite da vam događaji budu održiviji?

Postoji nekoliko stvari o kojima obično govorimo našim generalnim direktorima od početka – na primer, da štampanje mnogo papirnog materijala koji obično završi u kanti za smeće nije dobra ideja! Takođe kolegama dajemo do znanja da naš okvirni ugovor o promotivnim materijalima podrazumeva mnogo

održivih opcija. Volimo promotivne materijale tipa *roll-up* postera ili drugih opštih zastavica, na primer, samo sa imenom generalnog direktorata i logotipom javne politike ili Komisije na njima, bez naznake datuma ili mesta. Ovo olakšava upotrebu svih preostalih predmeta za druge događaje ili za događaj naredne godine, ako se neki događaj održava svake godine.

Nabavka je još jedan primer: u ponudama od ugostitelja obično tražimo odgovarajuće čaše za piće, porculanske šolje i metalni pribor za jelo, a ne plastični materijal. Ovaj nije samo zbog brige o održivosti – iskreno, način na koji jedan događaj izgleda i kakav utisak ostavlja i uviše je važan da bi ga mogli pokvariti odbačenim predmetima.

Takođe tražimo od ugostitelja da nam daju što je moguće duži rok za potvrđivanje količina, da smanjimo količinu otpada.

Ima li novih stvari koje planirate u oblasti ozelenjavanja?

Apsolutno! Postoji veliki broj novih projekata na kojima radimo, a ozelenjavanje događaja igra ulogu u mnogima od njih.

Naša jedinica uspostavlja mrežu kongresnih dopisnika koji će se prvi put sastati na jesen ove godine. Mreža će nam omogućiti da kolegama prikažemo šta radimo da događaji postanu održiviji, ali što je još važnije, da nauče koje druge važne stvari sprovode kolege iz Komisije, o kojima još i ne razmišljamo, i da dalje širimo ovo znanje.

Na praktičnjem nivou, imamo čitav niz novih okvirnih ugovora koji će se uskoro biti pripremljeni, a koje ćemo morati da proverimo i vidimo da li su usluge i proizvodi koje tražimo prihvativi u smislu zaštite životne sredine.

Naknada za ugljenični otisak iz putovanje učesnika ili govornika, gde smo tek na početku sa iznalaženjem načina kako da i to ponudimo kao deo naših usluga.

Neki savet za organizatore događaja?

Zaštitu životne sredine posmatrajte kao podsticaj za pronalaženje boljeg rešenja, ne kao ograničenje. Postavljanje dokumenata na mreži znači manje papirnog otpada, ali i više fleksibilnosti kada su rokovi u pitanju, i više je u skladu sa slikom koju kao moderna administracija bez papira želimo da prenesemo. Šta tu nema da se voli?

Tražiti od ljudi da potvrde svoje prisustvo i smanjiti porudžbinu hrane ako ljudi otkazuju, što je malo dodatnog posla, ali znatnaušteda novca. Postoje mnogi slični primeri.

Ako ste puni entuzijazma za organizaciju održivog događaja i neko ste ko nudi rešenja, a ne neko ko samo ističe probleme, ljudi će prihvati vaše napore. Ne zaboravite da kažete učesnicima sve dobre stvari koje činite za životnu sredinu.